

Куредя Н.М.

*к.е.н., доцент кафедри теорії та практики
менеджменту*

Самойленко В. О.

*здобувач кафедри теорії та практики
менеджменту*

Запорізький національний університету

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТА ВИЇЗНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНА – ПОЛЬЩА

В статті досліджуються фактори, які впливають на динаміку розвитку в'їзного та виїзного туризму Україна – Польща. Серед головних виділяються: недостатня інформованість щодо туристичних послуг, які надаються суб'єктами туристичного ринку обох держав, негативний вплив валютного курсу. Внесено пропозиції щодо стимулювання розвитку ринку туристичних послуг.

Ключові слова: туризм, валютний курс, туристична послуга, інформація, віза, статистичні дані, динаміка, показники, туристичний оператор.

Досвід передових країн у сфері туристичного бізнесу свідчить про вагоме значення даного сектору для розвитку економіки країни в цілому. Наразі Урядом України визначено поміж інших туристичний бізнес як такий, що потребує особливої уваги, регулювання та стимулювання.

Вигідне географічне розташування України, культурна та історична спадщина дають всі підстави для розвитку в'їзного та виїзного туризму, особливо що стосується відносин Україна-Польща. Аналіз статистичних даних свідчить, що динаміка в'їзного туризму в Україну в 2009 році зменшилась порівняно з аналогічними періодами 2008 року, що свідчить про негативні тенденції в просуванні туристичного продукту на світовий ринок, і зокрема, Польщу. У зв'язку з цим виникає потреба у виробленні пропозицій щодо розвитку в'їзного та виїзного туризму Україна-Польща.

Дослідженню зазначеної проблематики присвячені праці ряду науковців, в тому числі: Н. Климець, яка освітлює тему «Співпраця України та Польщі: два роки після розширення ЄС», [1], А. Сковронська-Лучинська в статті «Польща: Нові горизонти» описує нові можливості виходу Польщі на міжнародний ринок [2, С.5], В.М. Паномаренко в статті «Україна і Польща — на порозі нового тисячоліття» аналізує перспективи Польщі та України на співробітництво, як стратегічних партнерів [3, С.1], З. Федорак висвітлює проблеми українських урядовців по підготовці до Євро-2012 [4, С.2]. Але глибоких досліджень, що стосуються комплексного аналізу проблем в'їзного та виїзного туризму Україна – Польща не достатньо.

Мета даної статті полягає в дослідженні проблем розвитку в'їзного та виїзного туризму Україна – Польща та наданні пропозицій щодо їх вирішення.

З точки зору витрат часу, коштів та деякої спільності історичного розвитку, культурних цінностей туристичний обмін між Україною, західними та східними європейськими державами в тому числі і Польщею, є більш сприятливим ніж з іншими державами світу. Тому, розглядаючи статистичні дані проаналізуємо фізичні обсяги та питому вагу в'їзного туризму іноземних громадян в Україну.

Таблиця 1

В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули у 2008 р. [5, С.70]

	Кількість іноземних громадян, які в'їхали в Україну – усього**	Із них – за метою поїздки						
		службова, ділова, дипломатична	туризм	Приватна	навчання	працевлаштування	імміграція (постійне місце проживання)	культурний та спортивний обмін, релігійна, інша
Усього	25449078	1048370	1693348	2229095	65224	11987	27842	311332
у тому числі з країн								
Білорусь	3407064	81547	265695	3055661	1010	44	572	2535
Російська Федерація	7638222	268665	663147	6479412	22561	332	8703	195402
Словаччина	644918	36337	9186	597074	294	36	102	1889
Туреччина	79438	34349	23391	8951	3176	6431	1397	1743
Сполучені Штати Америки	128122	19551	50698	52741	158	46	401	4527
Польща	5242980	201494	310573	471426	3921	212	604	11915
Молдова	4418821	72954	13617	4320100	773	75	1068	10234
Німеччина	231632	44913	72446	109796	223	151	321	3782
Франція	50403	14988	20604	13140	74	68	197	1332
Грузія	53544	8850	4176	36446	427	67	1027	2551
Ізраїль	90353	8203	23311	10335	274	84	1297	46849
Китай	16574	7163	1328	955	5208	772	615	533
Вірменія	56050	2185	3855	47553	321	77	1250	809
Болгарія	24588	9611	2014	10697	703	641	278	644
Білорусь	3407064	81547	265695	3055661	1010	44	572	2535
Угорщина	1033376	30366	12367	989691	158	43	18	733
Румунія	1440466	10835	3682	1422724	171	101	292	2661

Питома вага польських громадян, що в'їхали в Україну в 2008р. в загальному обсязі в'їзного туризму інших громадян склала 20 %. З даної кількості з метою поїздки питома вага польських громадян в рамках службового, дипломатичного туризму складає 19 % в, в рамках туризму – 18%, приватного - 21%, з метою навчання - 6%, з метою працевлаштування - 2%, в рамках імміграції - 2%, культурний, спортивний обмін та інше складає 1%.

В цілому із 10 головних країн в'їзного туризму до України Польща посідає друге місце - приблизно 21% від загального обсягу в'їзду іноземних громадян в Україну після Росії, частка якої становить 31%.

За даними Державної служби туризму і курортів України у 2008р. в порівнянні з 2007р. зростання в'їзного турпотоку з країн ЄС в Україну відбулось в основному за рахунок збільшення кількості подорожуючих Естонії (на 15 % або на 2,6 тис. осіб), Латвії (на 18 % або на 6,1 тис. осіб), Литви (на 13 % або на 5,9 тис. осіб), Польщі (на 11 % або на 449,8 тис. осіб), Австрії(на 23 % або на 5,8 тис. осіб), Великобританії (на 17 % або на 9,5 тис. осіб), Італії (на 22 % або на 13,6 тис. осіб), Бельгії (на 14 % або на 1,4 тис. осіб), Франції (на 13 % або на 5,3 тис. осіб).

Однак з початком світової фінансової кризи дещо знизилась динаміка обміну туристами між Польщею та Україною. Розглядаючи цю тенденцію за видами в'їзного туризму в першому кварталі 2009р., в порівнянні з аналогічним періодом 2008р. можна відмітити, що відбулось зменшення службових поїздок в Україну з Польщі на 35% або на 15 тис. осіб. Подібна ситуація по в'їзному туризму спостерігається і по інших державах: Білорусії (-42 % або 5,1 тис. осіб), Великобританії (-31 % або 1,3 тис. осіб), Молдови (-8 % або 1,4 тис. осіб), Німеччини (-31 % або 3,3 тис. осіб), Росії (- 7 % або 3,7 тис. осіб).

Зменшення організованого туризму з Польщі до України за наведений період 2009р. склало 8% або 1,4 тис. осіб, але це значно менше ніж наприклад, по динаміці показнику організаційного туризму з Білорусії (- 52 % або 12,3 тис. осіб), Німеччини (- 19 % або -1,5 тис. осіб), Туреччини (-27 % або 1,4 тис. осіб).

Також на 51% або 584 тис. осіб зменшився і приватний в'їзний туризм з Польщі до України, в той час як з Німеччини зменшився на 18 % або на 3 тис. осіб, з Росії на 16 % або на 167,3 тис. осіб, зі Словаччини на 25 % або 38,8 тис. осіб, з Угорщини на 39 % або на 107,2 тис. осіб, приведенні дані свідчать, що в порівнянні з негативними змінами потоків приватного туризму з інших держав в Україну, проблеми бізнесу між Україною та Польщею більш значні.

В цілому, в першому кварталі 2009р., в порівнянні з аналогічним періодом 2008р., фізичний обсяг в'їзного туристичного потоку з країн ЄС зменшився на 32% або на 390,2 тис. осіб, що є суттєвим негативним показником для економіки України, оскільки в структурі в'їзного туризму в Україну ЄС охоплює 27%.

В 2008р. 15498567 громадян України виїздили закордон, із них до Польщі - 4380264 осіб. За цим показником Польща посідає друге місце в рейтингу держав за показниками виїзного туризму після Росії, яку відвідали 5784814 українських осіб та їх питому вагу складає 25% виїзного турпоточку.

У першому кварталі 2009р. в питома вага виїзного туризму з України до Польщі охоплює 19% від загального виїзного турпоточку і складає 594007 осіб. Але, разом з тим, в порівнянні з першим кварталом 2008р. відбулось збільшення виїзного туризму з України до Польщі на 46% або 188,4 тис. осіб і цей показник є другим після Болгарії, в яку виїзний турпотік з України збільшився на 142% або 7 тис. осіб [6].

Проведений аналіз статистичних даних показує, що в'їзд громадян з України до Польщі має позитивну тенденцію зростання, а в'їзд громадян з Польщі до України за різною цільовою мотивацією зменшився. Однак, на динаміку туристичних потоків з України до Польщі впливає і інший фактор, який безпосередньо пов'язаний з юридичним оформленням стандартного пакету документів, для виїзду українських громадян до Польщі. Обов'язковим елементом реалізації пересування туристів з України до Польщі є одержання візи та наявність закордонного паспорту. Віза до Польщі відкривається не менше ніж за 5 днів, її вартість складає 35 євро (або 450грн.) та для одержання візи до Польщі необхідний пакет традиційних документів: закордонний паспорт, 2 кольорових фото, копія всіх сторінок внутрішнього паспорта, копія свідоцтва про народження, про шлюб, довідка з роботи з вказівкою, що заробітна плата не менше 1500 грн.

Не дивлячись на те, що Польща входить до Шенгенської зони, українці не мають права без віз відвідувати інші країни Шенгену, оскільки на даний момент Польща надає лише національну візу. В свою чергу для поляків на території України діє безвізовий режим, тому для в'їзду на територію України потрібна лише наявність закордонного паспорту, що значно заощаджує грошові кошти та час на оформлення візи.

Третім фактором, який впливає на розвиток туризму вище вказаних країн є асортиментна пропозиція туристичних турів, а саме їх якість та вартість. На туристичному ринку України тури до Польщі пропонують як вітчизняні, так і польські оператори, які мають представництва по Україні, серед яких найбільш споживчі та цікаві тури пропонують: Аккорд тур, Феєрія, Міст тур, Золотий глобус, Наталка, Galizien та інші.

Оператори на туристичному ринку пропонують різноманітну кількість туристичних програм до Польщі а саме:

- автобусні тури, авіа тури, тури потягом, індивідуальні, зимові тури, святкові тури, молодіжні та інші в залежності від сезону.

Оскільки Польща територіально близько розташована до України, то частіше серед зазначених турів найбільшим попитом користуються автобусні тури. На прикладі львівського туристичного оператора «Аккорд тур» можна розглянути такі тури для українських туристів: «Гармонія півдня ... Скандинавія» до якої входить відвідання таких міст: Вроцлав – Копенгаген – Берген – Осло – Стокгольм – Гданськ – Гдиня – Сопот – Варшава, «[Полька Саксонії](#)» передбачає відвідання таких міст: Львів - Краків - Берлін - Потсдам - Дрезден - Майсен – Львів, «[Празський Роман](#)» - Львів - Фридек - Оломоуц - Прага - Дрезден - Карлові Вари та Маріанські Лазні - Детеніце - Замок Глубока над Влтавою Чеській Крумлов - Краків - Тарнов - Львів, «Зіркова пара: Краків та Прага» - Львів - Краків - Кутна Гора - Прага – Карлові Вари – Дрезден – Оломоуц та інші.

Ще одним негативним фактором виїзного туризму з України до Польщі, є те, що польські об'єкти туризму не повністю заповнюють туристичну програму, а лише частково, тобто Польща є транзитом до інших країн туру. Так, наприклад, тур туристичного оператора «Аккорд Тур» «[Полька Саксонії](#)», є в порівнянні з іншими програмами недорогою та середньою по тривалості, але в Польщі туристи знаходяться лише один день з шести. За цей період неможливо відвідати більшість культурно-історичних місць. Тому доцільно було б пропонувати окремі тури до Польщі, в яких би приділялось більше уваги екскурсійній програмі по Польщі.

В зв'язку з світовою фінансово-економічною кризою для українських туристів перешкодою відвідання зарубіжних країн, а також Польщі стало зростання валютного курсу, що призвело до зростання загальної вартості туристичного продукту в гривневому еквіваленті. Вартість туристичного продукту в Польщі за останні два роки істотно не змінювалась (були відхилення + 5 євро на деякі тури), але в гривневому еквіваленті для українських споживачів вартість значно зросла [7].

Туристична програма оператора Аккорд Тур «[Полька Саксонії](#)», яка триває шість днів і коштує 210 євро на одну людину, до початку світової фінансово-економічної кризи, коли євро на українському ринку коштувало приблизно 7.30грн., вартість туру для українців була такою: $210 \cdot 7.30 = 1491$ грн., на сьогодні, євро коштує на українському ринку приблизно 12.30 грн., тому вартість туру буде коштувати: $210 \cdot 12.30 = 2583$ грн., що свідчить про зростання вартості більш ніж в півтора рази. Але до цієї вартості ще треба додати витрати на факультативні екскурсії, медичне страхування, харчування, бо в програму туру входять лише сніданки, оплата візи (35євро), транзит до готелю та з готеля, вхідні квитки в екскурсійні об'єкти (аквапарк, музеї). Таким чином, зі збільшенням вартості польського туристичного продукту для українців кількість виїзного туризму до Польщі зменшилась в порівнянні з 2007 р. Разом з тим, треба відмітити для польських туристів, які бажають ознайомитись з культурно-історичними цінностями України або приїхати до України в туристичних цілях чи заради відпочинку, оздоровлення, вартість проживання в готелі буде подібна з польською, але не треба витратити кошти на оформлення візи.

Таким чином, в 2008р. в порівнянні з 2007р. відбулось зростання в'їзного турпотоку з Польщі (на 11 % або на 449,8 тис. осіб). Однак з початком світової фінансової кризи дещо знизилась динаміка обміну туристами між Польщею та Україною. Вже в першому кварталі 2009р. в порівнянні з аналогічним періодом 2008р., зменшення в'їзного турпотоку з країн ЄС відбулося в основному за рахунок скорочення кількості подорожуючих з країн: Польщі на 50 % або на 600,7 тис. осіб.

Для вирішення проблеми зниження в'їзду польських туристів до України, туристичні оператори, як польські, так і українські, повинні переймати досвід більш розвинених туристичних країн: Франції, Італії, Туреччини, Таїланду, Єгипту та інших.

Для цього необхідно розширити кількість та якість пропозицій туристичних продуктів, надати потенційним туристам необхідну інформацію про туристичні об'єкти у вигляді каталогів, брошур, проспектів, які б детально описували умови проживання, готелі, екскурсійні програми, факультативні екскурсії, місця відпочинку, оздоровчі заклади, взагалі надавали наглядну картину туристичного продукту. На жаль, в туристичному досвіді Польщі та України такої інформації недостатньо, що робить туристичний ринок менш привабливим для туристів та неконкурентоздатним.

Також враховуючи кризові реалії міжнародного економічного співробітництва в умовах сьогодення, зважаючи на перспективу посткризового розвитку спільного економічного простору України, Польщі та Європи в цілому, взаємні практичні кроки назустріч мають здійснюватися сьогодні більш активно, вони повинні носити паритетний та рівноправний характер.

Список використаних джерел:

1. Климець Н. Співпраця України та Польщі: два роки після розширення ЄС // Європейський простір. – 13.12.2006р. [Електронний ресурс]: <http://eu.prostir.ua/library/1274.html>
2. Сковронска-Лучинска А. Польша: Новые горизонты туризма // Налоговый, банковский, таможенный консультант. – 2002. - № 36. – С. 5-7.
3. Понамеренко В. Україна і Польща — на порозі нового Тисячоліття // День. – 2001. - № 46. – С. 1.
4. Федорак З. Євро 2012 наближається до України та Польщі // Львівська газета. – 2005. - № 74 (640). – С. 2.
5. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2008 році // Збірник Туризм в Україні Державного комітету статистики України. – 2008. – 226 с.
6. Довідка про динаміку туристичних потоків в Україні (виїзний туризм), І квартал 2009 р. [Електронний ресурс]: <http://www.tourism.gov.ua>
7. Сайт туристичного оператора Аккорд Тур. [Електронний ресурс]: <http://www.akkord-tour.com.ua>

Куредда Н.Н., Самойленко В.А. Направления развития въездного и выездного туризма Украина – Польша.

В статье исследуются факторы, которые влияют на динамику развития въездного и выездного туризма Украина – Польша. Среди главных выделяются: недостаточная информированность относительно туристических услуг, которые предоставляются субъектами туристического рынка обоих государств, негативное влияние валютного курса. Внесены предложения относительно стимулирования развития рынка туристических услуг.

Ключевые слова: туризм, валютный курс, туристическая услуга, информация, виза, статистические данные, динамика, показатели, туристический оператор.

Kuredda N.N., Samoilenko V.A. the line of development of entrance and departure tourism Ukraine and Poland.

Factors which influence on the dynamics of development of entrance and departure tourism Ukraine and Poland are probed in the article. Among main selected: insufficient being informed in relation to tourist services which are given the subjects of tourist market both the states, negative influence of the rate of exchange. Suggestions are brought in the relation to stimulation of market of tourist services development.

Keywords: Tourism, rate of exchange, tourist favour, information, visa, statistical information, dynamics, indexes, tourist operator.